

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	5Sžo/49/2014
Identifikačné číslo spisu:	1012201270
Dátum vydania rozhodnutia:	17.09.2014
Meno a priezvisko:	JUDr. Milan Morava
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2014:1012201270.1

ROZSUDOK

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu JUDr. Milana Moravu a členov senátu JUDr. Jarmily Urbancovej a JUDr. Petry Príbelskej, PhD. v právnej veci navrhovateľa B. Y., bytom v K., B. X., proti odporcovi Centru právnej pomoci, Kancelária Bratislava, so sídlom v Bratislave, Nám. slobody 12, o preskúmanie zákonnosti rozhodnutia odporcu z 19. júna 2012, sp.zn. 4N 1083/12, ev.č. 2974/12, o odvolaní navrhovateľa proti rozsudku Krajského súdu v Bratislave z 9. apríla 2014, č.k. 4Sp/83/2012-37, takto

rozhodol:

Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok Krajského súdu v Bratislave z 9. apríla 2014, č.k. 4Sp/83/2012-37 vo výroku vo veci samej m e n í tak, že napadnuté rozhodnutie odporcu z 19. júna 2012, sp.zn. 4N 1083/12, ev.č. 2974/12 z r u š u j e a vec mu v r a c i a na ďalšie konanie.

Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok Krajského súdu v Bratislave z 9. apríla 2014, č.k. 4Sp/83/2012-37, vo výroku o povinnosti zaplatiť súdny poplatok za konanie 33 € z r u š u j e .

Účastníkom právo na náhradu trov konania n e p r i z n á v a .

Odôvodnenie

Rozsudkom z 9. apríla 2014, č.k. 4Sp/83/2012-37 Krajský súd v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) potvrdil napadnuté rozhodnutie odporcu, ktorým z dôvodu nesplnenia podmienky hmotnej núdze nebol navrhovateľovi priznaný nárok na poskytnutie právnej pomoci v režime zákona č. 327/2005 Z.z. o poskytovaní právnej pomoci osobám v materiálnej núdzi a o zmene a doplnení zákona č. 586/2003 Z.z. o advokácii a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov v znení zákona č. 8/2005 Z.z. v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o bezplatnej právnej pomoci“, resp. „ZoBPP“).

Krajský súd uzavrel, že rozhodnutie je vecne a právne správne a napadnuté rozhodnutie potvrdil. Mal za to, že hoci príjem navrhovateľa je pod hranicou 1,4-násobku životného minima, odporca správne uzavrel, že ako vlastník inej nehnuteľnosti, než je byt na B. v K., ktorý navrhovateľ užíva na bývanie, a to rodinný dom so záhradou v k.ú. P., môže svoju nepriaznivú situáciu riešiť speňažením týchto

„voľných“ nehnuteľností a získané prostriedky použiť na financovanie právnej pomoci v konaní vedenom na Krajskom súde v Košiciach pod sp.zn. 7S/76/2011. Z napadnutého rozhodnutia je zrejmé, že odporca s použitím prílohy č. 2 zákona č. 582/2004 Z.z. o miestnych daniach a miestnom poplatku za komunálne odpady a drobné stavebné odpady vyčíslil hodnotu zastavaných plôch a nádvorí o výmere 195m² na sumu 516,75 €.

Súčasne s rozhodnutím o veci samej krajský súd rozhodol o poplatkovej povinnosti navrhovateľa podľa § 2 ods. 4 zákona č. 71/1992 Zb. o súdnych poplatkoch a poplatku za výpis z registra trestov v znení neskorších predpisov a uložil mu zaplatiť súdny poplatok za konanie vo výške 35 €.

O trovách konania krajský súd rozhodol podľa § 250k ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“) v spojení s § 250l ods. 2 OSP a neúspešnému navrhovateľovi ich náhradu nepriznal.

Proti tomuto rozsudku podal v lehote ustanovenej zákonom (§ 204 ods. 1 OSP, § 246c ods. 1 veta prvá OSP, § 250l ods. 2 OSP) odvolanie navrhovateľ, a to proti všetkým jeho výrokom. Navrhol, aby Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) rozsudok krajského súdu zrušil a vrátil na ďalšie konanie, resp. aby ho zmenil tak, že zruší napadnuté rozhodnutie odporcu a vec mu vráti na ďalšie konanie.

Navrhovateľ namietal nedostatočné zistenie podmienok pre priznanie právnej pomoci v zmysle zákona o bezplatnej právnej pomoci, majúci za to, že vzhľadom na svoju situáciu navrhovateľ jednoznačne spĺňa podmienku hmotnej núdze. Poukázal tiež na zdravotný stav - ťažké zdravotné postihnutie, pre ktoré nie je a nemôže byť zamestnaný a je odkázaný len na invalidný dôchodok.

Odporca vo svojom písomnom vyjadrení k odvolaniu navrhovateľa vyjadril nesúhlas s jeho námietkami. Poukázal na to, že v správnom konaní riadne skúmal majetkové pomery navrhovateľa, najmä po zistení z údajov katastra nehnuteľností skúmal, či tieto je možné využiť na zaistenie si služieb právnej pomoci navrhovateľom z jeho vlastného majetku. Tieto majetkové pomery skúmal aj krajský súd, a to dokonca širšie ako odporca. Krajský súd vyhodnotil navrhovateľom predložené čestné vyhlásenie, že nehnuteľnosti v k.ú. P. nemieni predať, pretože ich chce na starobu užívať na bývanie, ako irelevantné, pretože navrhovateľ má na účely bývania k dispozícii vlastný byt v K., na B.. Zachovanie rodinného domu so záhradou preto nie je nevyhnutným predpokladom naplnenia základných životných potrieb navrhovateľa.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd odvolací (§ 10 ods. 2 OSP v spojení s § 246c ods. 1 veta prvá OSP), preskúmal napadnutý rozsudok, ako aj konanie, ktoré mu predchádzalo, v medziach podaného odvolania (§ 212 ods. 1 OSP v spojení s § 246c ods. 1 veta prvá OSP), odvolanie prejednal bez nariadenia odvolacieho pojednávania (§ 250ja ods. 2 veta prvá OSP), keď deň vyhlásenia rozhodnutia bol zverejnený minimálne päť dní vopred na úradnej tabuli a na internetovej stránke Najvyššieho súdu Slovenskej republiky www.nsud.sk (§ 156 ods. 1 a ods. 3 OSP v spojení s § 246c ods. 1 veta prvá a § 211 ods. 2 OSP) a dospel k záveru, že odvolaniu navrhovateľa je namieste priznať úspech.

V správnom súdnictve preskúmajú sudy na základe žalôb alebo opravných prostriedkov zákonnosť rozhodnutí orgánov verejnej správy, ktorými sa zakladajú, menia alebo zrušujú práva alebo povinnosti fyzických alebo právnických osôb (§ 244 ods. 1 OSP).

Podľa ustanovení tretej hlavy druhej časti OSP sa postupuje v prípadoch, v ktorých zákon zveruje súdom rozhodovanie o opravných prostriedkoch proti neprávoplatným rozhodnutiam správnych orgánov (§ 250l ods. 1 OSP).

Podstatou správneho súdnictva je ochrana práv občanov a právnických osôb, o ktorých sa rozhodovalo v správnom konaní; ide o právny inštitút, ktorý umožňuje, aby sa každá osoba, ktorá sa cíti byť rozhodnutím či postupom orgánu verejnej správy poškodená, dovolala súdu, ako nezávislého orgánu a

vyvolala tak konanie, v ktorom správny orgán už nebude mať autoritatívne postavenie, ale bude účastníkom konania s rovnakými právami, ako ten, o koho práva v konaní ide.

Úlohou správneho súdu pri preskúmaní zákonnosti rozhodnutia a postupu správneho orgánu podľa piatej časti druhej hlavy Občianskeho súdneho poriadku je posudzovať, či správny orgán vecne príslušný na konanie si zadovážil dostatok skutkových podkladov pre vydanie rozhodnutia, či zistil vo veci skutočný stav, či konal v súčinnosti s účastníkmi konania, či rozhodnutie bolo vydané v súlade so zákonmi a inými právnymi predpismi a či obsahovalo zákonom predpísané náležitosti, teda či rozhodnutie správneho orgánu bolo vydané v súlade s hmotnoprávnymi ako aj s procesnoprávnymi predpismi. Zákonnosť rozhodnutia správneho orgánu je podmienená zákonnosťou postupu správneho orgánu predchádzajúce vydaniu napadnutého rozhodnutia. V rámci správneho prieskumu súd teda skúma aj procesné pochybenia správneho orgánu namietané v žalobe, či uvedené procesné pochybenie správneho orgánu je takou vadou konania pred správnym orgánom, ktorá mohla mať vplyv na zákonnosť napadnutého rozhodnutia (§ 250i ods. 3 OSP).

Z predloženého spisového materiálu vrátane administratívneho spisu a podaní navrhovateľa najvyšší súd zistil, že navrhovateľ sa domáhal priznania nároku na bezplatnú právnu pomoc v konaní o preskúmanie zákonnosti správneho rozhodnutia o oprave chýb v katastrálnom operáte, vedenom na Krajskom súde v Košiciach pod. sp.zn. 7S/76/2011-46. Z úradného záznamu spísaného u odporcu 30. mája 2012 vyplýva, že navrhovateľ súčasne podal návrh podľa § 80 písm. c/ OSP na Okresný súd Rožňava, kde sa v občianskoprávnom konaní domáha učenia, že je vlastníkom pozemku parc. č. C KN 414, k.ú. P., ktorého sa týka tiež konanie vedené na Krajskom súde v Košiciach pod. sp. zn. 7S/76/2011-46.

Zo žiadosti o poskytnutie právnej pomoci navrhovateľa vyplýva, že tento je rozvedený, žije sám, je poberateľom invalidného dôchodku (195,20€/mesačne od januára 2012), pričom iné príjmy nemá. Z ďalších údajov o jeho majetkových pomeroch a pripojených listov vlastníctva je zrejmé, že vlastní 2-izbový byt v K., na B. X, ktorý v súčasnosti užíva na bývanie, a ďalej „schátralý dom“ - dom súpisné č. 146, postavený na parc.č. 415, zastavané plochy a nádvoria o výmere 753 m², a pozemok - záhrady, parc.č. 416 o výmere 256 m², a tiež pozemku - zastavané plochy a nádvoria parc.č. 879 o výmere 192m², všetky k.ú. P..

Na základe výzvy odporcu z 12. apríla 2012 navrhovateľ doplnil svoju žiadosť o čestné vyhlásenie o spôsobe využívania rodinného domu a pozemkov v Rožňave, z ktorého vyplýva, že má záujem o užívanie domu na bývanie v starobe, a to s ohľadom na jeho nízky príjem. Dom zdedil po matke, ide o „starorodičovský dom“.

Vychádzajúc z predložených dokladom odporca pristúpil k zisťovaniu podmienok pre priznanie nároku na bezplatnú právnu pomoc v zmysle § 6 ods. 1 a § 6a zákona o bezplatnej právnej pomoci, a to z dôvodu, že predaj rodinného domu v Rožňave predstavuje pre navrhovateľa reálnu možnosť zabezpečiť si peňažné prostriedky na úhradu služieb právnej pomoci v konaní vedenom na Krajskom súde v Košiciach pod. sp.zn. 7S/76/2011-46.

Podľa § 6 ods. 1 zákona o bezplatnej právnej pomoci fyzická osoba má právo na poskytnutie právnej pomoci bez finančnej účasti, ak

- a) jej príjem nepresahuje 1,4-násobok sumy životného minima ustanoveného osobitným predpisom a nemôže si využívanie právnych služieb zabezpečiť svojím majetkom,
- b) nejde o zrejmú bezúspešnosť sporu a
- c) hodnota sporu prevyšuje hodnotu minimálnej mzdy okrem sporov, v ktorých nie je možné hodnotu sporu vyčíslieť v peniazoch.

Podľa § 6 ods. 2 zákona o bezplatnej právnej pomoci podmienky na poskytnutie právnej pomoci podľa odseku 1 písm. a/ a b/ musí fyzická osoba spĺňať počas celého trvania poskytovania právnej pomoci bez finančnej účasti.

Podľa § 6a ods. 1 zákona o bezplatnej právnej pomoci ak príjem fyzickej osoby presahuje 1,4-násobok sumy životného minima ustanoveného osobitným predpisom a súčasne nepresahuje 1,6-násobok uvedenej sumy a nemôže si využívanie právnych služieb zabezpečiť svojím majetkom, má právo na poskytnutie právnej pomoci určeným advokátom alebo centrom pri splnení podmienky finančnej účasti vo výške 20% trov právneho zastúpenia podľa osobitného predpisu; splnenie podmienok podľa § 6 ods. 1 písm. b/ a c/ tým nie je dotknuté. Ustanovenie § 6 ods. 2 sa použije primerane.

Podľa § 6b ods. 1 zákona o bezplatnej právnej pomoci ak je to primerané okolnostiam žiadanej právnej pomoci, môže centrum v prípadoch podľa § 6a ods. 1 poskytnúť právnu pomoc aj bez úhrady finančnej účasti.

Podľa § 6b ods. 2 zákona o bezplatnej právnej pomoci ak príjmy prevyšujú zákonom určenú hranicu materiálnej núdze, centrum môže poskytnúť právnu pomoc s finančnou účasťou oprávnenej osoby, ak je to primerané okolnostiam žiadanej právnej pomoci.

Podľa § 4 ods. 1 písm. i/ zákona o bezplatnej právnej pomoci je materiálnou núdzou stav, keď fyzická osoba je poberateľom dávky a príspevkov k dávke v hmotnej núdzi, alebo stav, keď príjem fyzickej osoby nepresahuje 1,6-násobok sumy životného minima a táto fyzická osoba si využívanie právnych služieb nemôže zabezpečiť svojím majetkom.

Podľa § 4 ods. 2 zákona o bezplatnej právnej pomoci o príjmu fyzickej osoby, ktorá žiada o poskytnutie právnej pomoci (ďalej len „žiadateľ“), sa započítavajú príjmy obdobne ako pri výpočte príjmu fyzickej osoby na účely určenia súm životného minima; to neplatí, ak sú spoločne posudzované fyzické osoby účastníkmi sporu v súdnom konaní s protichodným postavením.

Najvyšší súd sa oboznámil s obsahom predložených spisov a má za to, že nie je možné mať záver odporcu bez ďalšieho za správny.

Hoci rodinný dom a pozemky v Rožňave predstavujú nehnuteľný majetok vo výlučnom vlastníctve navrhovateľa, ktorý nevyužíva na bývanie, sú tu viaceré okolnosti, ktoré bránia, podľa názoru najvyššieho súdu, odkázaniu navrhovateľa na speňaženie tohto majetku, aby si vlastnými prostriedkami mohol zabezpečiť právnu pomoc v konaní pred Krajskom súde v Košiciach pod. sp.zn. 7S/76/2011-46, t.j. v konaní, v ktorom je zastúpenie žalobcu advokátom jednou zo zákonných podmienok konania (§ 250a OSP).

Odporca správne zisťoval, ako navrhovateľ tieto nehnuteľnosti využíva, no zo spisu nie je zrejmé, či sa zaoberal reálnosťou predaja týchto nehnuteľností. Najvyšší súd považuje za neprimerané vyžadovať, aby navrhovateľ za účelom zaplatenia si právnych služieb advokáta, pri stálom príjme pod 200 € mesačne, predal rodinný dom s príľahlým pozemkom, a to z viacerých dôvodov, ktorými sa odporca podľa obsahu pripojeného administratívneho spisu nezaoberal, najmä:

- reálna speňažiteľnosť (predaj/prenájom) predmetnej nehnuteľnosti vzhľadom na to, že nie je zrejmé, o aký typ stavby ide (o.i. z akého stavebného materiálu), v akom stave sa nachádza (navrhovateľ uvádza, že ide o schátralý starorodičovský dom), aký typ pôdy ide; kde presne sa nehnuteľnosť nachádza,
- časový aspekt predaja nehnuteľnosti vo vzťahu k potrebám súdneho konania, do ktorého žiada navrhovateľ o právnu pomoc,
- primeranosť výšky nákladov spojených s predajom nehnuteľnosti a sumy, ktorú potrebuje vyťažiť na úhradu právnych služieb s reálnou hodnotou nehnuteľnosti (ktorá zo spisu nie je známa).

Najvyšší súd má pritom za to, že odporca postupujúc štandardným spôsobom, t.j. najprv preveril majetkové pomery navrhovateľa, pričom k skúmaniu podmienky, že nejde o zrejme bezúspešné uplatňovanie alebo bránenie práva, by pravdepodobne pristúpil až dodatočne. V tu prejednávanvej veci však bolo potrebné vec skúmať súčasne z hľadiska oboch zákonných požiadaviek na žiadateľa o bezplatnú právnu pomoc, aby si odporca mohol vytvoriť komplexnejší obraz o veci navrhovateľa. Práve znalosť komplexnejšej situácie navrhovateľa by odporcovi napomohla aj vo vzťahu k rozhodnutiu o tom, či navrhovateľovi prizná, alebo neprizná nárok na bezplatnú právnu pomoc, resp. či na vec navrhovateľa

nie je namieste aplikovať § 6b zákona o bezplatnej právnej pomoci.

Najvyšší súd dodáva, že každú žiadosť o priznanie nároku na bezplatnú právnu pomoc treba posudzovať aj v zmysle § 6b zákona o bezplatnej právnej pomoci je presne tou požiadavkou na účastníka správneho konania, ktorá od neho vyžaduje úkon nepredpokladaný v zákone. Sám fakt, že právne pomoc v hmotnej núdzi poskytovaná v režime § 6b zákona o bezplatnej právnej pomoci je „možnosťou“ a je na posúdení odporcu, či sú tu také skutočnosti predpokladané zákonom, totiž neznamená, že odporca nemá povinnosť tieto skutočnosti skúmať, prihliadajúc tak na celkovú situáciu žiadateľa.

Rozsah uvažovaných skutočností by pritom, podľa najvyššieho súdu, mal byť čo najbližší hľadiskám, z ktorých súdy preskúmajú dôvodnosť návrhu na oslobodenie od súdneho poplatku podľa § 138 ods. 1 OSP, a to s ohľadom aj na pôvodnú previazanosť inštitútov oslobodenia od súdnych poplatkov a ustanovenia právneho zástupcu z radov advokátov podľa § 30 OSP v znení účinnom do 31. januára 2011.

Dodatkom, aplikácia § 6b zákona o bezplatnej právnej pomoci prichádza do úvahy, že je naplnená požiadavka § 6 ods. 1 písm. b/ a c/ zákona o bezplatnej právnej pomoci, t.j. že nejde o prípad tzv. zrejmej bezúspešnosti (nepostačuje, že túto nemožno vylúčiť), a že hodnota sporu, ak je vyčísliteľná, presahuje sumu minimálnej mzdy.

Zo spisu tiež nie je celkom zrejmé, akú inú právnu pomoc odporca navrhovateľovi, ktorý tiež žiadal o poradenstvo, poskytol, resp. ako na prípadne poskytnuté poradenstvo či snahu o poradenstvo navrhovateľ reagoval. Z jeho obsahu totiž vyplýva, že navrhovateľ by v prvom rade potreboval poradiť v jeho právnej veci - vysporiadaní vlastníckeho práva k pozemku parc.č. C KN 414, o výmere 196 m², k.ú. P., v súčasnosti vedený ako pozemok vo vlastníctve Mesta Rožňava.

Keďže najvyšší súd rozsudok krajského súdu zmenil a napadnuté rozhodnutie zrušil, je namieste prehodnotiť aj existenciu povinnosti navrhovateľa platiť súdny poplatok. Podľa § 2 ods. 4 veta druhá zákona č. 71/1992 Zb. o súdnych poplatkoch poplatníkom je tiež ten, kto podal opravný prostriedok proti rozhodnutiu správneho orgánu a v konaní nebol úspešný.

Preto bol navrhovateľ v konečnom dôsledku v konaní pred súdom úspešný, nemožno ho už v zmysle § 2 ods. 4 zákona č. 71/1992 Zb. o súdnych poplatkoch považovať za poplatníka, t.j. osobu s poplatkovou povinnosťou. Výrok, ktorým krajský súd uložil navrhovateľovi povinnosť zaplatiť súdny poplatok v sume 35 €, stratil oporu v zákone. Preto ho najvyšší súd bez ďalšieho zrušil.

O trovách konania rozhodol najvyšší súd v súlade s § 244 ods. 2 OSP, § 246c ods. 1 veta prvá OSP, § 250l ods. 2 OSP tak, že úspešnému navrhovateľovi ich náhradu nepriznal, pretože si ju neuplatnil a zo spisu mu žiadne trovy nevyplyvajú.

Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky v pomere hlasov 3:0 (§ 3 ods. 9 veta tretia zákona č. 757/2004 Z.z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení účinnom od 1. mája 2011).

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku nie je prípustný opravný prostriedok.